

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Історичний факультет
Кафедра соціальних і правових дисциплін

**АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
СУСПІЛЬНИХ НАУК**

Матеріали
VIII Всеукраїнської наукової конференції
(м. Умань, 29 вересня 2022 р.)

Умань
2022

УДК 303.4(06)

A43

Головний редактор

Бержанір А. Л., кандидат соціологічних наук, доцент, виконувач обов'язків завідувача кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Редакційна колегія:

Фицик І. Д., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Фуркало В. С., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини (протокол № 5 від 14 жовтня 2022 р.)*

Актуальні дослідження суспільних наук : матеріали VIII А43 Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 29 верес. 2022 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, історичний факультет [та ін.] ; [голов. ред. Бержанір А. Л. ; редкол.: Фицик І. Д., Фуркало В. С. – Умань : Візаві, 2022. – 70 с.

Збірник містить наукові тези VIII Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні дослідження суспільних наук», яка відбулася 29 вересня 2022 р. на базі історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали відображають результати досліджень учених, науково-педагогічних працівників, аспірантів з актуальних проблем суспільних наук та проблемним питанням їх вивчення у закладах вищої освіти України.

УДК 303.4(06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2022

З М І С Т

Балановський Я. М. СУСПІЛЬСТВО У СТАНІ ВІЙНИ. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	5
Бержанір А. Л. СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	10
Дяковський О. С. ПОЗАСУДОВИЙ ТА СУДОВИЙ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ВІДНОВЛЕННЯ ПОРУШЕНИХ ПРАВ.....	16
Запорожець М. О. ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН.....	18
Коваль Д. С. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРАВознавства.....	23
Кожушко Т. В. ПОНЯТТЯ «СВІТОГЛЯД» У КУЛЬТУРОСОФСЬКОМУ ТЛУМАЧЕННІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ.....	29
Максимчук О. В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	33
Пархета В. І. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЗА СУЧАСНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	39
Подобедова О. В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	46

добровільне та зумисне співробітництво з ворогом у його інтересах і на шкоду своїй державі та її союзникам [3]. Як соціальне явище, його слід відрізнити від праці, спрямованої на матеріальне забезпечення існування як самого індивіда, так і його сім'ї.

Перераховані вище соціальні явища звичайно не вичерпують усю повноту кількості форм, зміст яких розкриває конкретні особливості певної війни. За межами цього переліку залишається значна кількість інших явищ, що відображають інші кількісні і якісні аспекти тієї чи тієї війни. Водночас, логічно виправдано буде стверджувати, що перерахованих вище явищ цілком достатньо для відображення конкретних властивостей певного суспільства у стані війни.

Список використаних джерел:

1. Новий словник іншомовних слів: близько 40 тис. слів і словосполучень / уклад. Л. Шевченко. Київ : Арії, 2008. 672 с.
2. П'ята колона. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 18.09.2022).
3. Колабораціонізм / Енциклопедія сучасної України. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=4446 (дата звернення: 19.09.2022).

Бержанір А. Л.,
*кандидат соціологічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Соціальна сутність підприємництва розкривається подвійно: з боку його суб'єкта та з боку суспільства. Змістом соціальної сутності підприємництва в аспекті його суб'єктів є та обставина, що підприємництво виступає формою вільної реалізації індивідом своїх інтересів, мотивів, потреб та соціум, у свою чергу, також є ресурсом

підприємництва: підприємці – це люди, які здійснюють підприємницьку діяльність або які мають потенціал для її здійснення. При цьому підприємницькі результати діяльності впливають на соціум за допомогою розкриття та реалізації існуючих та формування нових суспільних потреб.

Сучасний розвиток має ряд характеристик, що сприяють зміні умов функціонування підприємств, серед них: загострення проблеми конкурентоспроможності на ринках, що зумовлює пошук нових шляхів та способів набуття конкурентних переваг; посилення конкуренції та зниження соціокультурних, моральних настанов соціальної діяльності багатьох суб'єктів підприємницької діяльності тощо. Тому для національних підприємств основною перспективою покращити своє становище на ринку стає активізація ефективного управління розвитком підприємства із наголосом на соціальні фактори [1].

Як стверджують науковці [2, с. 187], соціальні функції підприємства пов'язані із соціальним розвитком суспільства, тому сучасні підприємства об'єктивно мусять спрямовувати певну частину своїх зусиль і ресурсів на вирішення як внутрішніх, так і зовнішніх проблем соціального характеру. Суспільний характер підприємництва виявляється у виконанні ним соціальної функції якомога більш повного, гнучкого та адресного задоволення потреб суспільства у товарах та послугах, без чого підприємництво як явище не може існувати.

Підприємець здійснює виробничу діяльність не лише заради власної вигоди, а й до вигоди зацікавлених у цьому осіб; а підприємництво – це діяльність, пов'язана із вкладенням коштів з метою отримання прибутку на основі поєднання особистої вигоди з суспільною користю. Можна стверджувати, що первинна соціальна цінність підприємництва полягає саме у здатності задовольняти потреби громадян, організацій, суспільства.

Соціальні підприємці мають спільні характеристики із класичними бізнесменами. Вони так само зосереджені на найкращому способі використання можливостей, мають ціль і наполегливо

рухаються до неї. Але, на відміну від традиційного бізнесу, соціальні підприємці вимірюють результативність діяльності не прибутком, а позитивними змінами в суспільстві. Для соціального підприємця комерційна складова виконує другорядну роль. Соціальні підприємці несуть відповідальність за свою діяльність не тільки перед собою, а й перед громадами та суспільством. Він зосереджується на першопричинах бідності, маргіналізації, а не усуває наслідки [3].

Крім цього, соціальні аспекти процесу підприємницької діяльності, його значення та суспільна потреба у розвитку підприємництва проявляються у його здатності вирішувати окремі соціальні проблеми шляхом створення робочих місць, надання співробітникам можливості реалізувати свої здібності, забезпечити гідне життя для своїх сімей, шляхом створення конкурентної середовища, що сприяє зниженню цін, підвищенню якості товарів та послуг тощо.

В умовах соціально-економічної кризи підприємництво суттєво знижує напругу на ринку праці та допомагає уповільнити зниження рівня зайнятості населення.

Можна відзначити два чинники, що виявляють вплив на мотивацію підприємців для досягнення соціально значущих ефектів своєї діяльності:

– зовнішній чинник обумовлений станом самого підприємництва як економічного явища в умовах розвитку національної економіки. Йому притаманні високий ступінь динамізму та інтенсивність виробництва, швидке оновлення асортименту виробів тощо.

До зовнішніх для підприємництва чинників також слід зарахувати економічні та правові способи впливу. Так, відповідно до законодавства, на підприємця покладено обов'язки соціальної значущості: працювати самому або забезпечити функціонування свого підприємства, сплачувати податки та заробітну плату;

– внутрішній чинник – це прояв ставлення самого підприємця до результатів та наслідків власної економічної діяльності. Йдеться про соціальну відповідальність підприємця, що стимулює його до

пошуків компромісу між отриманням більшого прибутку та соціальними наслідками своїх дій.

У цьому аспекті підприємництво забезпечує не тільки більшу різнобічність економічної активності та більш раціональний та ефективний підхід до освоєння ресурсів, але й повнішу мобілізацію людського чинника виробництва – енергії, здібностей, таланту, ініціативності бізнесменів

Одним із варіантів оптимального поєднання прибутковості підприємницької діяльності та суспільної користі під час її здійснення є соціальне підприємництво, яке охоплює види підприємницької діяльності, спрямовані на пом'якшення або вирішення соціальних проблем. Особливістю соціального підприємництва є не просте одержання прибутку від своєї діяльності, а його практичні дії з реалізації соціальних завдань, тобто результатом діяльності суб'єкта господарювання стає не тільки прибуток, а й соціально значущий результат.

Можна погодитися із думкою Б. Засадного [4, с. 152], який підкреслює те, що результат досягнення соціального ефекту в процесі управління підприємницькою діяльністю характеризує рівень соціальної відповідальності бізнесу, як морально-етичну відповідальність компаній за рівень якості виробленої продукції, надання послуг (виконання робіт), а також створення гармонійного середовища для відносин між працівниками, партнерами, споживачами та суспільством і державою загалом у вирішенні соціальних проблем

Позитивний ефект від соціально відповідальної поведінки підприємця проявляється у створенні сприятливих довгострокових перспектив для бізнесу; позитивної реакції працівників на соціальну активність свого підприємства, збільшенні продуктивності праці; підвищенні рівня привабливості підприємств для тих, хто шукає роботу; у сприянні формуванню оптимальних відносин з владою та лобіюванні своїх інтересів; у привабливості для інвесторів.

Усвідомлення бізнесом сутності соціальної функції підприємництва створить сприятливі умови для гармонізації інтересів

держави та підприємництва. Однак для цього необхідно створити у суспільстві такі мислення та культуру, які сприяли б мотивації бізнесу до піклування про імідж своєї морально виправданої діяльності серед населення.

Різні рівні соціальної відповідальності представляють собою комбінації вимог та очікувань від бізнесу з боку суспільства та держави та вигідності соціальної активності для бізнесу. Чим вищий рівень соціальної відповідальності у підприємств, тим більше добровільно прийнятих ним зобов'язань.

Соціальна відповідальність підприємництва має розглядатися комплексно, мати багаторівневий характер і включати як внутрішньо-орієнтовані, так і зовнішньо-орієнтовані напрямки своєї реалізації. До внутрішньої сфери відповідальності необхідно відносити питання забезпечення працівників адекватними умовами праці та життя, розвитку соціальної сфери, соціально-економічного стану не тільки персоналу, а й членів їх сімей, соціального забезпечення колишніх працівників.

Зовнішньо-орієнтований напрямок повинен включати вирішення проблем місцевої спільноти, окремої території, на якій розташоване підприємство, а також участь у загальнодержавних та регіональних соціальних програмах.

Формування у суб'єктів підприємницької діяльності соціально орієнтованої мотивації має відбуватися шляхом використання, насамперед, засобів непрямого регулювання – застосування таких заходів впливу на інтереси підприємців, під час реалізації яких вирішення суспільних завдань стає вигідним для них здійснення їх бізнесової діяльності.

Проблема соціальної відповідальності бізнесу, вказує О. Макара [5, с. 167], є актуальною для українського суспільства, оскільки, з одного боку, ті принципи, підходи та, головне, практика соціальної відповідальності, що існували в радянський період, у процесі ринкових реформ були багато в чому відхилені, а, з іншого – нові підходи до відповідальності та нові принципи соціальної поведінки в підприємницькому середовищі України ще тільки формуються.

4. Засадний Б. А. Соціальні принципи в управлінні підприємницькою діяльністю. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка*. 2016. Вип. 1(5). С. 148–154.

5. Макара О. В. Соціально орієнтована підприємницька діяльність на основі корпоративного управління. *Економічний простір*. 2017. №127. С. 162–171.

Дяковський О. С.,
кандидат юридичних наук, докторант,
Державний податковий університет

ПОЗАСУДОВИЙ ТА СУДОВИЙ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ВІДНОВЛЕННЯ ПОРУШЕНИХ ПРАВ

Захист та відновлення прав як людини, так і громадянина здійснюється за допомогою правових механізмів у будь-якій розвиненій державі. У сучасному динамічному суспільстві людина та громадянин в цілому все більше та частіше зустрічається з порушенням своїх прав, їх невизнання чи оспорювання, що потребує необхідності їх відновлення в позасудовому порядку та безпосередньо шляхом реалізації судового захисту.

Проблема захисту прав фізичних осіб завжди була та залишається об'єктом підвищеної уваги юристів. Сучасні дослідники приділяють значну увагу проблемним питанням захисту прав. Серед них варто відзначити А. Баранова, С. Кириченка, М. Менджула. Також окремі аспекти способу позасудового захисту досліджували Н. Ільків та М. Долинська. Кожен із них зробив певний внесок у вивчення даного питання, але проблема позасудового та судового захисту прав потребує подальшого опрацювання.

Останнім часом спостерігається тенденція до порушення прав через незаконну обробку та збирання даних, що породжує